

Къносването е специфичен момент от женските обреди на сватбата, чрез който булката се приобщава към традицията и общността.

Къносването в групите, както в миналото, така и днес, се прави в различни дни. При хорохане рома от Североизточна България и циганите музиканти от Златарица започва в сряда вечерта. При фичерите от Старозагорско, милетта от Велико Търновско, градешките цигани, циганите въглищари от Велинградско е в петък вечерта. При ерлиите (мах. Кьоновица-Татарли, София) и в Силистра – в събота вечер.

Винаги и при всички къносва жена с първо венчило. Някъде задължително е изискването за родство на жената със семейството на младоженеца – тя трябва да е негова сестра или жена на негов брат.

В Силистренско първо се обезкосмява лицето на момичето, предварително се режат почернени кичури коса покрай ушите. Вярва се, че с тези отрязани кичури се запазва берекета на къщата, който момичето може да отнесе със себе си в новия дом. След това се къносва косата. Казват, че всичко това се прави “да е красива булката и да не я урочасат душманите” (Съботинова 2002: 215-217).

В Самоков в четвъртък свекървата прави къната (на косите) в дома на булката. На ритуала се канят жените от целия ѝ род. В петък тя, заедно със своите родственички, води булката на баня. От там момичето излиза с шалвари, дарени ѝ от свекървата (Дечева 2004: 121).

Софийските ерлии къносват в събота вечерта. Къната се носи от свекървата, придружена от свои роднини по женска линия и приятелки. По време на ритуала роднините и приятелките на булката, които още не са омъжени, също протягат ръце, за да им се мажат с къна – за красота и да ги обичат момчетата.

За обичая фичерите от Старозагорско канят само родствено свързани жени. Къната се приготвя от свекървата, а къносват сестра, снаха или близка родственица на булката. Преди започване, в знак на уважение, булката първо целува ръка на свекървата, след това на всички жени, като спазва степената на родство. На ритуала присъства и зетят, на когото мажат малкото пръстче.

В разказите на възрастни жени от тракийските калайджии е запазен спомен за къносване косите на булката в навечерието на сватбата (Марушиакова 1992-в: 88; Иванова, Кръстев 2006: 236-237).

Често срещана практика е по време на ритуала срещу уроки да се прави малка точка между веждите на булката. За тази цел се рисува с черна или червена боя, а при софийските ерлии в миналото се взема кал от обувката на моминския баща (Дечева 2004: 115). Старозагорските фичери и днес поставят точка над пръстите (на ствола) на крака.

При хорохане рома от Североизточна България по време на къната се включват и мъжете. Техните функции имат за цел символично да защитят булката. Оформят се два алая (кръга – б.а.) около булката. Вътрешен от най-близките жени на момичето, и външен – от мъжете.